

SOMOS ZSUZSANNA

Gróf Teleki Blanka (1806-1862) sírja a régi Montparnasse temetőben (Párizs)

Teleki Blanka (Internet)

Teleki Blanka író, festő és szobrász a bérces Erdélyben született. Apja klasszikus műveltségű, különc természetű főúr, anyja Brunswick grófnő volt, testvére a minden szépért és jóért lelkesülő Brunswick Teréznek, az első magyar kisdudóvó-intézet megalapítójának.

A magyar nőnevelés úttörője különösen tehetséges volt a képzőművészetekben: szépen festett, mintázott. Fiatal leányként nagynénjével és húgával, a későbbi de Gerando grófnővel, (az életrajzát megíró Antonina de Gerando anyjával) európai tanulmányútra ment. Bejárták Német- és Franciaországot, Svájcot.

Mint művész *Cogniet* tanítványa volt, a történeti festészetet művelte. *Thomoris, mint Cyrus legyőzője* c. képe a Szépművészeti Múzeumban, önarcképe a volt Ernst-gyűjteményben, több műve a hosszúfalvi Teleki-kastélyba került.

Nagynénje hagyományait folytatva 1846-ban leánynevelő intézetet alapított. Leőwey Klárát vette maga mellé segítőtársnak. A történelem-tanítást Vasváry Pálra bízta, aki később az 1848-as forradalmi ifjúság vezéralakja lett. Nyíltan rokonszenvezett a nemzeti törekvésekkel. Amikor 1848 márciusában Jókai Mór forradalmi vezércikkében a nőket láncok lerázására szólította fel, Teleki

Blanka higgadt írással felelt, amelynek tartalma címében van: "Előbb reform, azután emancipáció". Először emberséges nevelést kell adni a nőknek, csak azután lehet megbízni őket nemzeti feladatokkal.

Intézete sajnos, csak két évig működhetett, ekkor elsodorta a szabadságharc vihara. A lányokat hazaküldték, a tanárok bevonultak katonának. Teleki Blanka maga a nagyváradi hadikórházban ápolta a sebesülteket, majd amikor minden elveszett, családja ősi birtokára vonult vissza, Pálfalvára. Itt kapta kézhez a hadbíróság idézését.

Bebörtönözték: fél évig ablaktalan, vaksötét börtönben tartották, nyomorult fekhelyen, hitvány élelemmel, hogy megtörjék. Addig egyszer sem hallgatták ki. Csak hat hónap múltán hangzott el a vád: az ő intézetéből indult ki az egész 1848-as forradalom. Halálos ítéletet kértek a fejére. Bizonyítékok híján azonban a hadbíróság nem hozott halálos ítéletet, "csak" tíz év láncban letöltendő várfogságra ítélték hűségese társnőjével, Leőwey Klárával együtt: ebből öt évet letöltött (Brünn, Olmütz és Kufstein). Büszke lelke nem tört meg, sosem kért kegyelmet, pedig lett volna erre alkalma.

Teleki Blanka odaadó kísérőjével és munkatársával, Leőwey Klárával a kufsteini börtönben, az 1850-es évek elején (Teleki Blanka saját rajza). (Internet)

MAGYAROK NYOMÁBAN

Rudolf királyfi születésekor minden politikai fogoly kegyelmet kapott. A börtönből egy súlyosan tüdőbajos és majdnem teljesen megvakult öregasszony szabadult. Orvosai tanácsára a franciaországi Mentonba készült, de átutazóban Párizsban állapota válságosra fordult: húga otthonában megszakította utazását. Itt találkozott még Leőwey Klárával, Irányi Dániellel és több régi magyar barátjával, akik szeretettel vették körül élete utolsó napjaiban. Francia barátja, *Michelet* így írt róla: "Csodáljuk, bámuljuk emberfeletti lelkierését, tisztelettel borulunk le Ön előtt és meghatódottan érintjük ajkainkkal rabláncainak nyomát".

1862 okt. 23-án nagy lelkierővel viselve szenvedéseit, lehunyta szemét. Utolsó szavaival hazáját idézte: "Magyarország, Édesanyám".

Gyászkocsiját okt. 25-én kísérték ki barátai, rokonai a Montparnasse temetőbe. Sírjánál Irányi Dániel mondott halotti beszédet, amelyben reményét fejezte ki, hogy egyik nagy nemzeti női ideálunk porait "hazaköveteli egyszer a Haza a szent földbe, amelynek lakói akkor szabadok és boldogok lesznek".

Életrajzát *Antonina de Gerando* írta meg Teleki Blanka élete címmel 1892-ben.

IRODALOM

Bobula I.: Teleki Blanka. In.: A magyar nép eredete. Anahita-Ninti. 2000.

Messik M. Varga I.: Párizs és környéke magyar emlékei. Gálos. Pécs., 1997.

Teleki Blanka sírja a régi Montparnasse temetőben, 1998-ban: a Rue Foidevaux-ról az 1. kapu jobbra.
(A szerző felvétele)

UTÓIRAT

1995-1998 között számtalan alkalommal magánlátogatáson jártam Párizsban. "Európa fővárosában" fáradhatatlan szorgalommal kerestem a magyar vonatkozású emlékeket. – Tudomásom szerint másfél éve Martonvásár Önkormányzata hazahozatta Teleki Blanka hamvait és nagynénje, Brunswick Teréz mellett helyezte el. Így teljesült nemcsak Irányi Dániel, hanem mindannyiunk kívánsága: visszatért édesanyjához, Magyarországhoz.